

Josep M. Bastús

Premises del nostre plantejament

Els nois i noies de 14 anys, **són nens i nenes de 14 anys.**

Els nois i noies de 17 anys, **són joves de 17 anys.**

Els nois i noies de 20 anys, **són joves de 20 anys.**

Quina és l'edat en què aquestes persones poden assolir la seva autonomia, dibuixar el seu projecte de futur, escollir i optar lliurement entre les diferents possibilitats i camins que se'ls apareixen?

Honestament, pensem que quan l'adult: «persona amb una certa estabilitat emocional i laboral» parla d'aquests joves ho fa amb una certa condescendència, ja que no se'ls té com a prou capacitats per a enfrontar-se a les exigències del «món dels homes/dones». De fet, amb els joves *normalitzats* (grup de referència *real*), l'exigència de l'autonomia no es planteja ben bé fins als 25-30 anys, un cop han assolit uns nivells de capacitació cultural i laboral suficients per a enfrontar-se al seu entorn social amb possibilitats d'èxit.

Si en els sectors de la societat en què teòricament és més factible el trobar bon nivell afectiu, relacional, cultural, etc. s'allarga la «protecció» del jove abans d'haver d'assumir les «responsabilitats de l'adult», com és que en treballar dins els sectors més carenciats de la societat ens plantejem l'entrada en l'autonomia personal i en l'assumpció del màxim possible de responsabilitats als 18 anys?

Segurament la definició d'aquest problema requereix un plantejament molt més extens i exhaustiu que el que aquesta aportació pot donar de si, però si els sectors professionals que intervenim amb joves i adolescents no ens plantejem seriosament aquesta qüestió, entre moltes d'altres, potser estem ajudant a fer més gran l'esclatxa que provoca la nostra societat dual entre les noves classes socials (que no són més que adaptacions actualitzades de les tradicionals) agrupades a l'entorn dels sectors explotadors o dels explotats; **estem exigint més responsabilitat personal a qui menys preparació i bagatge personal ha rebut** de la societat, estem protegint al poderós perquè estigui més preparat encara i pugui elaborar i assolir millor els estris de dominació (tècnica, cultura, cercles relacionals, etc); estem aconseguit situar l'oprimit «al seu lloc», limitant-li les expectatives de creixement personal, col·lectiu i social, retornant-lo a la immediatesa de la preocupació per la subsistència i la necessitat de l'assumpció ràpida d'unes responsabilitats per a les quals difícilment pot estar preparat: l'estem situant així davant ja del seu primer fracàs com a adult; a sumar als altres que ja té acumulats com a infant, com a jove i, massa sovint, també com a grup familiar i social.

Aquests plantejaments i interrogants són els que emmarquen la concepció pedagògica del Centre de Dia per a Adolescents.

El que es fa és l'acompanyament, seguiment individualitzat i orientació dels joves en la seva activitat «normal»

El Centre de Dia d'Acció Educativa per a Adolescents

Descripció

- Està ubicat al barri de Vallbona, al sector anomenat Ciutat Nord del districte de Nou Barris de Barcelona. Es tracta d'un barri marginal amb un alt nivell de deteriorament global; tant des de les problemàtiques personals i socials (delinqüència; migració il.legal; racisme; absentisme; drogadiccions, etc), com de manca de recursos socials i urbanístics bàsics.

- Atén una població de joves entre els 14 i els 18 anys. Les característiques del local actual sols permeten la cabuda de 12 joves atesos per dos educadors (un de cada sexe, per tal de garantir el funcionament com a parella pedagògica); quan es pugui canviar de local, podrem incrementar la capacitat fins arribar als 15 - 16 joves amb una continuïtat diària. A més, hi ha un grup que oscil.la entre els 5 - 6 nois i noies que tenen una presència menys periòdica (un o dos cops per setmana).

El seguiment individualitzat i intensiu es fa sols del grup de joves que assisteixen més assíduament al Centre de Dia.

Cada Educador assumeix la Tutoria de la meitat dels joves del centre de Dia.

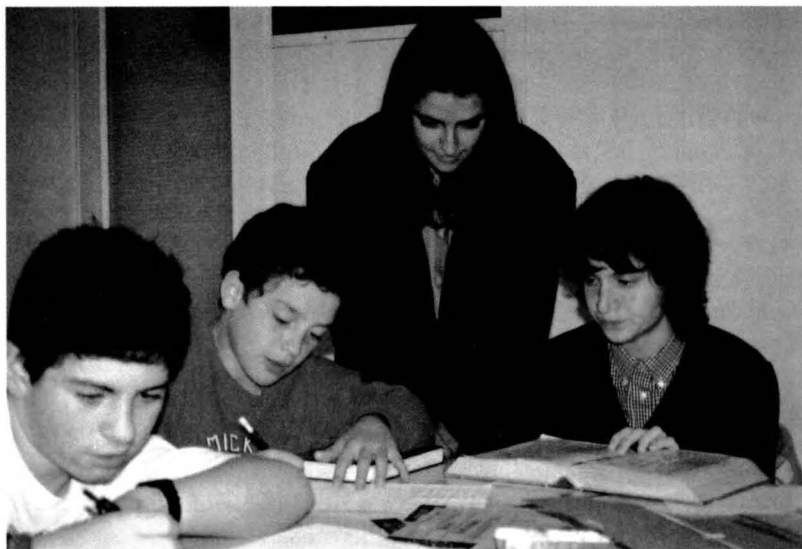
- L'horari de funcionament amb els joves és
- Dilluns a divendres, des de les 16h.30 a 21h.30.
- Dissabtes de 12h. a 20h.
- Un cap de setmana al mes es fa una excursió des de dissabte al matí a diumenge per la tarda.
- Les activitats que es realitzen tenen a veure amb els diferents àmbits de la Vida Quotidiana dels joves: aspectes higiènics; de lleure; de reforç escolar i educatiu; menjars (berenar i sopar); assumptió de tasques domèstiques; organització dels temps, activitats i espais individuals i grupals, etc.

Característiques

Es tracta d'un recurs senzill, excepte en el seu objectiu central, **la Inserció Crítica en la Societat**, objectiu força comú, amb variants, a la major part de recursos socials, i vers el que no volem deixar de tendir.

Dic que és senzill perquè no pretenem donar o transmetre eines o dominis tecnològics específics, el que es fa és l'acompanyament, seguiment individualitzat i orientació dels joves en la seva activitat «normal»; pretenem estar al costat del jove per poder esdevenir referents i, quan calgui, confidents; aspirant a provocar que el jove pugui interioritzar aquest referent. Pretenem que **quan el jove hagi d'optar, ho pugui fer el més lliurement possible**, i pensem que un exercici de llibertat és poder ésser orientat, des de l'estimació i la confiança, per adults referents que siguin crítics i alhora acceptats pels joves.

És un recurs adaptat a l'entorn en què es dóna la intervenció, neix des de la pròpia realitat dels entorns marginals, amb un sentit de provisionalitat i una mancança de recursos materials viscuda (fins i tot provocada pedagògica-

ment) amb normalitat i sense cap angoixa tant per joves com per educadors. També és senzill en la seva concepció original, no nasqué fruit d'una reflexió teòrica o d'un projecte apriorístic sobre el sentit global d'una intervenció amb joves. Nasqué com a continuïtat natural d'una tasca pràctica de 5 anys de treball amb infants del barri, 5 dels quals arribaven en aquells moments als 14 anys d'edat; al voltant d'aquests es van anar afegint més joves provinents del carrer, fins als dotze actuals. Per aquest motiu és un projecte que creix adaptant-se als joves que el conformen, tot mantenint una continuïtat en el to general de la intervenció i en el tarannà propi de la línia pedagògica del **Centre de Dia d'Acció Educativa per a Infants de Torre Baró**, en què s'originà.

Dit tot això, caldria deixar clar dues coses:

- El nostre centre no és un recurs pre-ocupacional. Funciona en horari de tarda per poder fer l'acompanyament, seguiment i orientació dels nois i noies en les seves activitats naturals, bé siguin escolars, pre-laborals o laborals, o d'atur.
- No és específic per als 14-16 anys, sinó que és dels 14 cap amunt; actualment hi ha un noi que farà els 18 anys.

Es demana i es pacta una continuïtat dels joves que han d'assistir al **Centre de Dia**; en el moment de formalitzar l'alta, se signa un contracte amb la participació del jove, la seva família i l'educador-tutor del noi, on es formulen els acords i compromisos que cada part assumeix. La implicació familiar no és una aspecte en el que es pretengui incidir específicament,

**L'educador
esdevé model
referent real i
significatiu**

donades les característiques pròpies de l'adolescència, i la vivència que en sol tenir el jove de distanciament. Tot i això, es contempla en la globalitat dels Projectes Individuals d'intervenció que cada Tutor confecciona per a cada tutorand.

L'essència del nostre funcionament és intentar possibilitar que el que un adolescent d'altres barris o entorns pugui fer, també ho puguin fer els nostres; així se'ls ofereix un espai de trobada i unes persones adultes amb qui regular-se i relacionar-se de forma positiva. Troben un lloc on parlar entre ells o amb l'adult, on fumar i passejar; però també saben que és un espai on treballen i se'ls supervisa la seva tasca, escolar quan és el cas, o d'adquisició/reforç d'hàbits pre-laborals i laborals, mitjançant un temps de treball individual sobre els aspectes més deficitaris o necessitats de reforç. Malgrat aquesta faceta d'exigència d'un treball diari (Reforç) i d'una implicació en la gestió del **Centre** (càrrecs i assumptió de certes responsabilitats), els joves no ens presenten absentisme; pel contrari, són ells mateixos qui demanen sovint tasques de reforç, i els que s'organitzen, pacten i supervisen el contingut de les diferents responsabilitats que assumeixen.

El factor de **regulació grupal** és molt important: cada divendres es realitza una assemblea on els joves discuteixen, valoren i decideixen diferents aspectes de l'organització i dinàmica del Centre. També es dona, com a efecte sobrevingut, però molt interessant, una discussió reflexiva conjunta entre els propis joves i per pròpia iniciativa, de problemes reals personals i grupals; de caire individual i social, però que sempre parteixen de la seva vivència personal, la qual cosa els atorga un alt nivell de significació i els possibilita l'accés a un nou nivell de comprensió del seu entorn personal, familiar i social.

En el vessant individual, és molt important també la funció de Tutories; en aquests espais s'elabora, es pacta, es revisa i es modifica el Projecte Educatiu Individual de cada noi i noia, de forma que el nivell de coneixement i implicació en el propi procés esdevé més alt, facilitant-los la comprensió i el protagonisme de la seva situació vivencial.

Som al tercer any de funcionament; per tant, ens manca encara perspectiva per valorar resultats; han hagut nois i noies que han deixat el centre i d'altres que s'hi han incorporat. Fins ara, tots, excepte un, estaven estudiant, algun d'ells amb força èxit; per tant la tasca de seguiment individualitzat donava força importància al manteniment de la motivació en els aspectes escolars; això tenia també repercussió en aspectes organitzatius globals com l'estona dedicada als deures i al reforç. Aquest curs, amb l'ampliació de places ja preveiem que l'aspecte laboral tindrà més pes, donat que ja hi ha nois amb els que s'està reforçant la seva incorporació al mercat laboral.

Un dels factors més importants que incideixen en el treball pedagògic que desenvolupem al **Centre de Dia** és el referent al vessant afectiu; la relació

que com a eina fonamental caracteritza l'educador, al donar-se amb joves que han patit i pateixen situacions de carències i mancances també d'ordre afectiu i emotiu, pren, necessàriament, un caire personalitzant i reestructurador d'aquestes mancances. Aquests nois i noies noten, viuen que se'ls està estimant d'una forma gratuïta, i això els interpel·la i els fa replantejar conductes i actituds personals i col·lectives tant pròpies com de l'entorn; verbalitzen de vegades sorpresa i també una mena d'admiració; fins i tot, són capaços de reconèixer públicament, com a individus i com a grup, que se'ls estima i que corresponen aquesta estimació.

Aquest element d'afectivitat és el que facilita que l'educador esdevingui model referent real i significatiu, és a dir adult de confiança amb qui es pot pensar i parlar. L'educador és molt conscient des del seu paper professional que aquesta relació s'ha d'orientar vers la potenciació de l'obertura d'uns xavals de *gueto* vers l'exterior, mai no ha de fomentar una dependència negativa vers la seva figura.

Un dels aspectes més interessants que s'estan donant és que s'estan adaptant molt bé a l'esquema de funcionament nois i noies que no provenen del C.D.A.E. per a Infants de Torre Baró; és a dir, amb un nucli central de nois que en provenien s'ha creat una dinàmica base a la que s'han anat integrant sense massa problemes joves provinents del carrer, amb una mancança d'hàbit i habilitats bàsiques que ens feien dubtar inicialment. Això ens ha permès replantejar la nostra capacitat, tot orientant-nos vers una ampliació progressiva i paulatina vers a joves del carrer.

Josep Maria Bastús i Comelles
Assessor Psicopedagògic. Servei d'Infància i Famílies
Caritas Diocesana de Barcelona